

MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND
Konzultační mise uskutečněná v souladu s čl. IV
Předběžné hodnocení mise ze dne 27.05.2003:
Výtah z textu: část „Fiskální politika“

1. Fiskální vývoj v posledních několika letech byl dlouhodobě neudržitelný. Zjistili jsme tři hlavní problematické fiskální trendy. První z nich spočívá v nárůstu deficitu veřejných rozpočtů (bez transferů transformačním institucím) z úrovně přibližně 3% HDP na začátku desetiletí až na 6,5% HDP v roce 2003. Tento trend je výsledkem rozmáhajících se fiskálních transferů a dotací (opět bez transferů transformačním institucím), které byly směřovány zejména přes subjekty nefinanční povahy. Nejsme sice schopni přesně vysledovat povahu a důvod některých složek tohoto nárůstu, ale doporučujeme, aby byla tato kategorie výdajů v zájmu pochopení kořenů současného fiskálního problému důkladně prozkoumána. Dalším rizikovým trendem je snižování původní výhody, kterou pro Českou republiku představoval fakt, že do procesu transformace vstupovala s nízkým veřejným dluhem. Vysoké deficity a skryté závazky státu vedly k rychlému růstu veřejného dluhu a k akutní potřebě fiskální reformy. Třetím rizikovým faktorem je rychlé stárnutí populace. Pokud nebudou provedeny další změny ve stávajícím penzijním systému, vyžádá si tento problém v konečném důsledku velmi bolestivé zvýšení odvodů na penzijní zabezpečení i daní.
2. Oceňujeme, že v posledních několika měsících byla zmobilizována politická vůle k řešení fiskálních problémů. Stávající koncepce reformních návrhů je důležitým prvním krokem na cestě, která si vyžádá dlouhodobé úsilí a značné politické i ekonomické oběti. Chtěli bychom vyjádřit naši důraznou podporu plánu snížit do roku 2006 deficit veřejných rozpočtů na 4% HDP. Podporujeme také záměr uskutečnit fiskální reformu zejména prostřednictvím úsporných opatření, neboť daňové břemeno je v České republice již teď značně vysoké. Navrhované snížení daně z příjmů právnických osob by rozhodně přispělo k udržení konkurenceschopnosti České republiky ve srovnání se sousedními zeměmi. Mnohá z diskutovaných úsporných opatření (změna systému nemocenských dávek, parametrické změny penzijního systému, zvýšení odvodů osob samostatně výdělečně činných a omezení růstu sociálních dávek a zemědělských dotací) se také ubírají správným směrem. Kromě opatření zaměřených přímo na snížení deficitu diskutovaná koncepce obsahuje také návrh důležitých institucionálních reforem. Navrhované začlenění rozpočtů na jednotlivé roky do 3-letých fiskálních výhledů, zahrnutí mimorozpočtových fondů do výdajového omezení příslušných ministerstev, omezení a řádné podchycení nových státních záruk a zprůhlednění fiskálních dopadů aktivit ČKA by rozhodně přispělo k racionálnímu a transparentnímu charakteru fiskální reformy.

Přes pozitivní aspekty zmíněných opatření bude třeba v reformním úsilí zajít i nad rámec dosud navržených změn, neboť jen tak se může podařit plně stabilizovat fiskální situaci České republiky a rázně vykročit směrem ke splnění maastrichtského deficitního kritéria ve výši 3% HDP. Některá z navrhovaných opatření navíc představují jen dočasné omezení výdajů a skutečné reformní břemeno jen odkládají na další léta. Např. odložení plánované reformy státní služby a omezení provozních výdajů sice přispěje k dosažení cílů stanovených pro rok 2004, ale může vyvolat vyšší výdaje v letech 2005-06. Snaha o trvalé úspory by mohla být

naopak podpořena cílením růstu výdajů. V tomto kontextu by např. bližší analýza důvodů pro zvyšování dotací a transferů přes nefinanční subjekty, ke kterému došlo v letech 2000-02, mohla vést k nalezení prostoru pro další výrazné úspory. Také problém stárnutí populace si vyžádá dalekosáhlejší řešení. V tomto kontextu bychom doporučili, aby Česká republika agresivněji navázala na nedávné reformy penzijního systému, např. dalším zvyšováním věkové hranice pro odchod do důchodu, prodloužením minimálního počtu odpracovaných let a zavedením valorizace v závislosti na indexu spotřebitelských cen. Je důležité, aby již teď byla schválena opatření, která bezpečně zaručí dosažení fiskálního cíle na rok 2006 a umožní přehodnocení výdajových priorit s ohledem na povinnosti plynoucí ze vstupu do EU, aby pak v předvolebním období nebylo potřeba problematicky hledat podporu pro prosazení dalších nutných opatření.